

УДК [336.71]+[368]

Волкова В.В., к.е.н., доцент кафедри «Фінанси і банківська справа»,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
Волкова Н.І., к.е.н., доцент кафедри «Фінанси і банківська справа»,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

БАНКОСТРАХУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

У статті наведено визначення кредитування як особливо ризикового виду діяльності для банківської установи. Обґрунтовано, що метою функціонування банків і страхових компаній є отримання прибутку. Розглянуто різні тлумачення bancassurance в сучасних умовах. Виділено переваги bancassurance для комерційних банків України. Проаналізовано стан ринку банко страхування в Україні. З'ясовано глибоку світову інтеграцію страхових компаній у банківський сектор. Визначено специфіку розвитку bancassurance в Україні. Виділено компанії-лідери на українському ринку банко страхування. До причин недостатньої розвинутості bancassurance в Україні віднесено: низьку платоспроможність населення країни; світову фінансово-економічну кризу, що суттєво впливає на загальну економічну ситуацію в Україні; надмірні вимоги при акредитації страховиків з боку вітчизняних банківських установ; надмірні кредитні ризики банку; наявність значної проблемної кредитної заборгованості. Запропоновано напрями подальшого розвитку банко страхування в Україні.

Ключові слова: банк, банкострахування, кредитний ризик, страхова компанія, інтеграція

(Рис.2, Табл.1, Літ.9).

Волкова В.В., Волкова Н.И.

БАНКОСТРАХОВАНИЕ КАК СОВРЕМЕННЫЙ МЕТОД МИНИМИЗАЦИИ КРЕДИТНОГО РИСКА БАНКА

В статье приведено определение кредитования как особенно рискованного вида деятельности для банковского учреждения. Обосновано, что целью функционирования банков и страховых компаний является получение прибыли. Рассмотрены различные трактовки bancassurance в современных условиях. Выделены преимущества bancassurance для коммерческих банков Украины. Проанализировано состояние рынка банко страхования в Украине. Выяснена глубокая мировая интеграция страховых компаний в банковский сектор. Определена специфика развития bancassurance в Украине. Выделены компании-лидеры на украинском рынке банко страхования. К причинам недостаточного развития bancassurance в Украине отнесены: низкая платежеспособность населения страны; мировой финансово-экономический кризис, который существенно влияет на общую экономическую ситуацию в Украине; высокие требования при аккредитации страховщиков со стороны отечественных банковских учреждений; высокие кредитные риски банка; наличие существенной проблемной кредитной задолженности. Предложены направления дальнейшего развития банко страхования в Украине.

Ключевые слова: банк, банкострахование, кредитный риск, страховая компания, интеграция

Volkova V., Volkova N.

BANCASSURANCE AS MINIALIZATION MODERN METHOD OF THE CREDIT RISK OF BANK

In article crediting definition as especially risk type of activity for a bank institution is given. It is proved that the purpose of functioning of banks and insurance companies is profit earning. Various interpretations of bancassurance in modern conditions are considered. bancassurance benefits to commercial banks of Ukraine are allocated. The bancassurance market situation in Ukraine is analysed. Deep world integration of insurance companies into the banking sector is found out. Specifics of development of bancassurance in Ukraine are determined. The leading companies in the Ukrainian market of a bancassurance are allocated. In Ukraine are carried to the reasons of insufficient development of bancassurance: low solvency of the population of the country; world financial and economic crisis which significantly influences a general economic situation in Ukraine; high requirements in case of accreditation of insurers from domestic bank institutions; high credit risks of bank; availability of essential problem credit debt. The directions of further development of a bancassurance in Ukraine are offered.

Keywords: bank, bancassurance, credit risk, insurance company, integration.

Постановка проблеми. У всі часи кредитування являло собою ризиковий вид діяльності для банківської установи. Сьогодні серед негайних проблем функціонування банківської системи країни – незначна капіталізація банків, незадовільна якість власного капіталу, незбалансованість структури активів і пасивів, низка ефективність управління діяльністю банків, недосконалість стандартів надання та повернення кредитів, наявність недоліків у регулюванні банківських ризиків, потреба їх мінімізації тощо. Для забезпечення вирішення цих питань існує об'єктивна необхідність пошуку альтернативних методів управління ризиками банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кредитний ризик притаманний тим видам банківської діяльності, де результат залежить від позичальника. Тому саме причини виникнення та засоби мінімізації кредитного ризику постійно потрапляють в поле зору сучасних вчених-економістів. Зокрема, окремі аспекти розвитку bancassurance висвітлювали в своїх роботах такі науковці, як: Н. Аванесова, Н. Іващук, В. Кремень, А. Олексин, О. Павленко [1-5]. Проте, питання можливості використання bancassurance як методу мінімізації кредитних ризиків комерційного банку досліджено в даний момент недостатньо.

Як відомо, головною метою функціонування банків і страхових компаній є отримання прибутку, оскільки саме прибуток стимулює діяльність керівництва банку до розширення та покращення їх операцій, зниження витрат діяльності та спонукає до розвитку нових банківських технологій. Представляється, що в сучасних умовах нестійкого ринкового середовища взаємодія банківського та страхового капіталу може стати перспективною формою співпраці з точки зору максимізації прибутку як для комерційних банків, так і для страхових організацій.

Мета дослідження - визначення переваг та перспектив використання bancassurance як сучасного методу мінімізації кредитних ризиків вітчизняного банку.

Виклад основного матеріалу. Кредитний ризик – це ризик, при якому позичальник не може виконати свої зобов'язання перед банком. Для більшості вітчизняних банків це основний по ступеню важливості ризик, котрий їм треба контролювати та мінімізувати. На нашу думку, в умовах трансформації економіки

ефективним методом мінімізації кредитного ризику банку може стати саме банкострахування.

Спробуємо з'ясувати, як трактується термін Bancassurance або банківське страхування в сучасній економічній літературі та які переваги воно має саме для банківських установ.

Кремень В.М. під bancassurance розуміє залучення банківських установ в процес виробництва, маркетингу та розповсюдження страхових послуг [3].

Н. Е. Аванесова вважає, що Bancassurance (банківське страхування) — набір фінансових послуг, які можуть задовольнити як банківські, так і страхові потреби клієнта одночасно. Автор наголошує, що недоліком bancassurance може бути падіння довіри до банківської установи з боку тих клієнтів, які вважатимуть інтегровані продукти непотрібними чи нав'язливими. Факт розголошення банком конфіденційних даних клієнтів, останніми також сприймається з недовірою [1].

На думку А. Олексина в результаті співпраці зі страховиком банк отримує комісійну винагороду; доступ до страхових резервів страхової компанії, шляхом відкриття страховою компанією депозитного рахунку; доходи від маневрування останніми [4].

А. Бочкар'єв відмічає, що bancassurance – досить новий і перспективний напрям у фінансовому бізнесі - полягає в пропозиції банківських і страхових послуг і продуктів через загальні канали поширення і/або для однієї й тієї ж клієнтської бази [6].

Сучасні науковці Н.Л. Іващук, О.В. Іващук висловили думку, bancassurance – це стратегія, яку застосовують банки з метою надання фізичним особам інтегрованих фінансових послуг. Першопричиною банківсько-страхової співпраці була ідея комплекснішого обслуговування, тобто задоволення фінансових потреб клієнта в одній фінансовій установі. До цього приєдналися суто ринкові чинники, адже кожний господарський суб'єкт прагне підвищувати рентабельність власного бізнесу. З іншого боку, характерним є те, що банківські та страхові послуги взаємодоповнюються. Bancassurance дає користь для клієнтів, оскільки зменшує ризик, пов'язаний з кредитом, а також для банку, бо диверсифікує його бізнес-ризик і забезпечує додаткові джерела доходів [2].

Отже, банкострахування виступає засобом збільшення банківського та страхового портфелів шляхом реалізації спільних програм. Банківське страхування перетворює банк на потужну фінансову організацію, яка здатна задовольнити найвибагливіших клієнтів завдяки наданню широкого спектра сучасних фінансових послуг. При цьому переваги саме для комерційних банків, на нашу думку, будуть полягати в наступному:

- ✓ Збільшенні кількості клієнтів за рахунок розширення асортименту продуктів, зниження вартості послуг та можливості комплексного обслуговування будь-якого клієнта;

- ✓ Збільшенні обсягів коштів страховиків на банківських рахунках;

- ✓ Зменшенні витрат на ведення банківського бізнесу;

- ✓ Можливості збільшення прибутку з одного клієнта за рахунок продажу додаткових продуктів;

- ✓ Зменшенні маркетингових та операційних витрат банку;

- ✓ Диверсифікації кредитних ризиків банку.

Дослідження довело, що загалом по страховому ринку України динаміка чистих страхових премій та виплат має тенденцію до збільшення (рис.1).

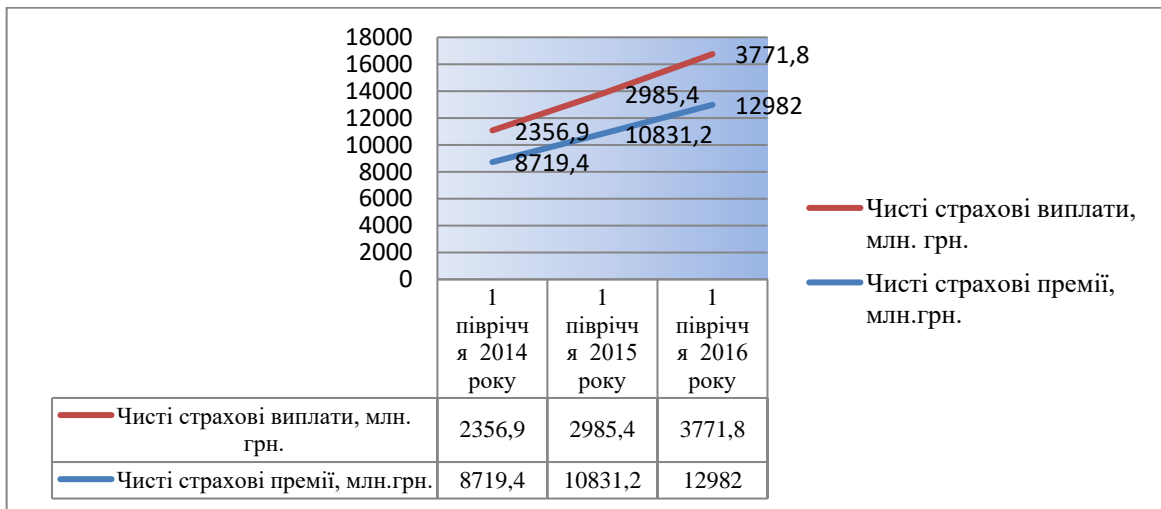

Рис. 1. Динаміка чистих страхових премій та виплат за 1 півріччя 2014-2016рр.

Крім того, аналіз ринку банкострахування показав збільшення чистих валових виплат зі страхування кредитів та збільшення премій (рис.2), що дає підстави говорити про підвищення ефективності діяльності вітчизняних страховиків на ринку банкострахування та адекватне державне регулювання даного сегменту страхового ринку.

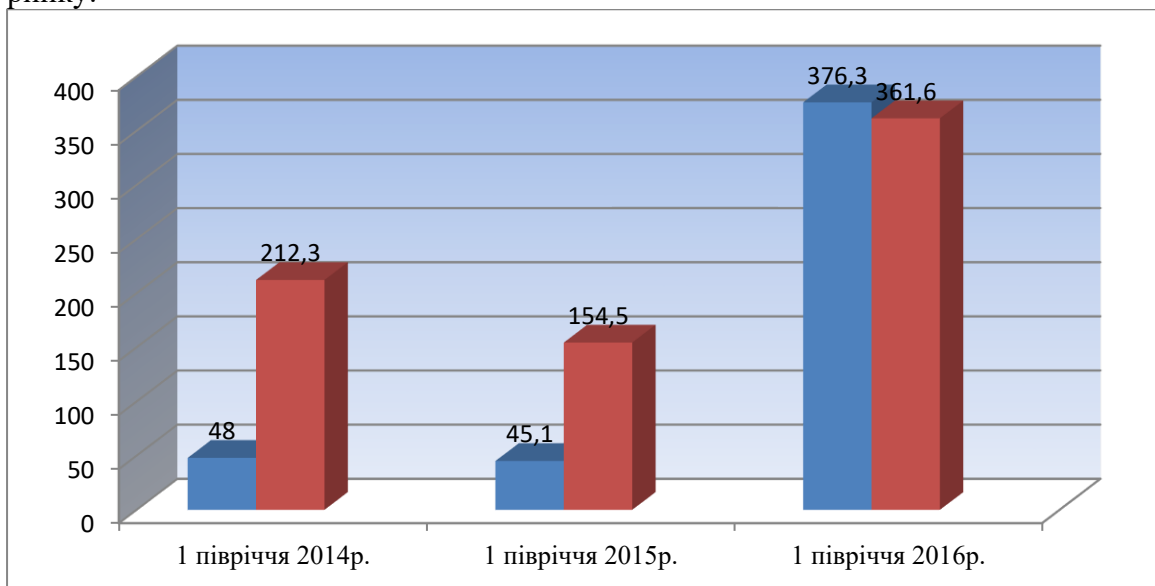

Рис. 2. Динаміка чистих страхових валових премій та виплат при страхуванні кредитів

З'ясовано, що на відміну від України зарубіжні банки значну частку прибутку отримують від реалізації страхових продуктів. У Європі таким шляхом продається кожен третій поліс страхування життя. Подібна співпраця стає вельми перспективною і важливою для банків, тоді як норма процентної маржі доходу банку падає. Компанії, що займаються продажем страхових послуг через банківські канали, пропонують додаткові послуги своїм клієнтам, значно скорочуючи витрати (банки в Європі скоротили витрати

страхової компанії на розповсюдження продуктів і адміністративні витрати на 30—50%), і пропонують клієнтам повний спектр фінансових послуг [7].

Сьогодні науковці відзначають глибоку світову інтеграцію страхових компаній у банківський сектор. Так, об'єднання однієї з найбільших німецьких страхових компаній Allianz із Dresdner Bank створило четверту за величиною у світі фінансову групу. Німецька страхова компанія до об'єднання також володіла акціями трьох із чотирьох провідних німецьких банків. У результаті цього вперше було повністю об'єднано збут банківських і фінансових послуг – більше ніж 1 000 спеціалістів із страхування Allianz почали працювати у відділеннях Dresdner Bank, у той час як у страхових агентствах Allianz розпочали роботу більш як 500 банківських консультантів. Найбільший банк Німеччини Deutsche Bank також у процесі пошуку одного з перспективних партнерів на страховому ринку. Більшість спеціалістів пов'язують цей банк із відомою французькою компанією АХА, яка, у свою чергу, представлена на французькому ринку через дочірній банк Bank Worms і має тісні контакти з низкою національних банків. У Франції до 60% страхових полісів реалізується через банки – яскравий приклад довгострокового стратегічного партнерства банківських установ і страховиків [8].

Вперше в Україні bancassurance запровадив "Райффайзенбанк Україна" спільно з компанією "Інго-Україна" у 2005 році. Пізніше до цієї програми приєдналися страхові компанії "ПЗУ-Україна" та "АІГ Життя". Хоча страхові компанії готові запропонувати широкий спектр продуктів банківського страхування, в Україні стрімкого розвитку набули продукти, характерні для співпраці між банківськими установами і страховиками у сфері обов'язкового і умовно-обов'язкового страхування. Специфіка розвитку bancassurance в Україні викликана непоширеністю страхування, недосконалістю законодавства, недовірою клієнтів до страхових компаній, непрозорістю страхових послуг, а також неконкурентними діями з боку банків і страхових компаній [7]. Розмір страхових премій та страхових резервів компаній-лідерів на ринку банко страхування України наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Топ-10 компаній-лідерів на українському ринку банкострахування станом на 01.01.2016р. [9]

№	Назва страхової компанії	Страхові премії, тис. грн.	Страхові резерви, тис. грн.
1	Уніка Життя	180896,2	157470,0
2	ТАС	135448,0	1224,0
3	АСКА	127352,0	1837,0
4	Метлайф	20939,0	28302,0
5	Юпітер Страхування Життя	18638,0	1143,0
6	Єйгон Лайф Україна	17072,9	5293,0
7	Ренесанс Життя	16476,0	4609,0
8	Інго Україна Життя	10521,2	4338,8
9	PZU Україна	7027,8	2795,2
10	АХА Страхування Життя	2972,0	888,0

Науковці вважають, що на сьогодні для українських банків актуальним залишається покриття ризиків при споживчому кредитуванні, тобто ризики при видачі кредитів для придбання товарів масового споживання, автомобілів, нерухомості. В основному банки зацікавлені у страхуванні предметів застави, яке стало обов'язковим. Але сьогодні розвиток фінансового страхування стримується тим, що нормативами,

встановленими Національним банком України, резервування застрахованого зобов'язання прирівнюється до незабезпеченого, що не стримує банківські установи до активного використання інструменту страхування як елемента гарантування [5].

Отже, банкострахування поки ще недостатньо розвинуто в Україні. Причинами цього вважаємо:

- ❖ Низьку платоспроможність населення країни;
- ❖ Світову фінансово-економічну кризу, що суттєво впливає на загальну економічну ситуацію в Україні;
- ❖ Надмірні вимоги при акредитації страховиків з боку вітчизняних банківських установ;
- ❖ Надмірні кредитні ризики банку;
- ❖ Наявність значної проблемної кредитної заборгованості.

Висновки. Серед головних напрямів подальшого розвитку банкострахування в Україні, на нашу думку, будуть виступати підвищення довіри з боку населення до страховиків, удосконалення сучасного законодавства, підвищення конкурентоздатності банківських установ і страхових компаній, а також покращення інформованості потенційних клієнтів. Реалізація шляхів вдосконалення банкострахування у вітчизняній практиці буде предметом нашого подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесова Н.Е. Bancassurance як форма співпраці страхових компаній та банківських установ / Н.Е.Аванесова. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/vestnik>
2. Іващук Н.Л., Іващук О.В. Причини утворення та форми банківсько-страхових груп / Н.Л. Іващук, О.В. Іващук. -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Ekonomika/2008_611/10.pdf
3. Кремень В.М. Особливості використання концепції «bancassurance» у діяльності фінансових конгломератів / В.М. Кремень. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ekpr/2008_20/1/kremen.pdf
4. Олексин А.Г. Особливості та проблеми співпраці страхових компаній та комерційних банків / А.Г. Олексин. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=%3C/p%3E%3Cp%20id=&z=3882>
5. Павленко О.П. Страхування банківських ризиків як складова фінансового забезпечення в умовах інтеграції / О.П. Павленко, Н.П. Дуброва. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/257.pdf
6. Бочкар'юв А. Bancassurance як фінансовий продукт і бізнес / А. Бочкар'юв, А. Слюсар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.u-fin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/017.htm
7. Макаренко Ю.П. Теоретичні аспекти взаємодії банків та страхових компаній / Ю.П.Макаренко, К.В. Покотило. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2014/17.pdf
8. Рисін М.В. Зарубіжний досвід розвитку співпраці банків і страхових компаній / М.В. Рисін. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20131\(99\)/sep20131\(99\)_253_RysinMV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20131(99)/sep20131(99)_253_RysinMV.pdf)
9. Інше страхування життя. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/life/15/12/72>